צרפת: יריית־המיבחן של המזכ"ל

לפני פחות משבועיים הפתיע מנהיג המיפלגה הקומוניסטית הצרפתית, ג'ורג' מארשה, את כלי־התיקשורת הצרפתיים והעולמיים בעמידה בוטה וגלויה על זכויותיו של המדען הסובייטי ומתנגד־המישטר, אנדרי סאחרוב. לעיני עשרות עיתונאים ומצלמות הטלוויזיה, דרש מארשה הסבר מהסובייטים על יחסם למדען, וגם מידע מדוייק ואמין על הקורות והמוצאות

קומוניסט מארשה
לא בדיוק יפה־נפש

אותו. הוא רמז שמיפלגתו תסיק מסקנות מרחיקות לכת כלפי הסובייטים, אם יימשך המיסתורין מורט־העצבים בנושא הזה.

כתב־טלוויזיה אחד לא הסתפק בהצהרה זאת. הוא ביקש ממארשה להבהיר כיצד תינהג המיפלגה אם „משהו טראגי" יקרה לסאחרוב. „האם תנתקו, במיקרה זה, את יחסיכם עם בריית־המועצות?" מארשה הישיר בו מבט. „כן," ענה בביטחון ובהחלטיות.

העיתונאים נראו על המירקע מהנהנים ביראת־כבוד. אבל גם אחוזי־תדהמה. הסיפור הקצת חבוט וקצת־מפוקפק של סאחרוב הגיב סקוס בינלאומי אמיתי. אחרי יותר מעשר שנים של התקפלות הדרגתית, אך עיקבית, של המיפלגה הקומוניסטית הצרפתית מעמדות אירו־קומוניסטיות, ואימוץ גישה פרו־סובייטית על גבול הדוגמאטיות, הפגין מארשה אומץ־לב, עמדה עצמאית ונכונות להציג אותה ולהאבק עליה בפומבי. מיפגה.

הצד המרתק בכל הפרשה הזאת הוא, שהקשר של סאחרוב לכל העניין הוא שולי בהחלט. הסיפור על מותו שהופץ במערב, היווה רק הוכחה לקיומו של „מסע־דיסאינפורמציה אנטי־סובייטי הפוגע מאוד במאבק לזכויות־האדם בבריית־המועצות. מכיוון שהוא יוצר תדמית של חוסר־אמינות מוחלט. מעניין לציין, שרווקא פרשן קול ישראל לנושאים סובייטיים העיר, באומץ ובתבונה, שבבריית־המועצות של 1984, אין אנשים נעלמים, כפי שהיה נהוג בעבר.

עצם העובדה שכופים שתיקה ורודפים איש כמו סאחרוב, יש בה כדי לעורר סלידה מהמישטר הסובייטי. אי־אפשר שלא לחוש, שכמה ממפיצי שמועות הזוועה, כולל מחלקות מיוחדות בק.ג.ב. משתמשים בעיוותים הקשים של המישטר בבריית־המועצות, כדי לחפות על האלימות הרבה שבה נוהג האדלר רגן בזירה הבינלאומית.

מכל מקום, מארשה, קומוניסט ותיק ונוקשה, איננו בדיוק יפה־נפש, העובר בכל יום על העיתונות העולמית, כדי לגלות מעשי־עוולה נגד זכויות־האדם, ולמחות נגדם. בשלוש השנים האחרונות שמר על שתיקה, נוכח מעשים שלא ייעשו, בשפגניסתאן, בפולין ובבריית־המועצות עצמה. עתה התנער להרים את קולו, כשהוא מחפש טרמפ על פרשת סאחרוב.

שותף זוטר וכמה מישרות. הסיבה לכך אינה נעוצה בתנופה חדשה של רעיון האירו־קומוניזם באירופה. מבחינת רוב, ההיפך הוא הנכון. לאחרונה חל פילוג במיפלגה הקומוניסטית הספרדית, ופלג בלתי־מבוטל הקים מיפלגה קומוניסטית חדשה, פרו־סובייטית עד הסוף, נוסח רק"ח. גם המיפלגה הקומוניסטית האיטלקית איננה בשיאה, נוכח ההופולאריות המפתיעה למדי של ראש־הממשלה, המנהיג הסוציאליסטי בטינו קראקסי.

מארשה פועל מתוך מניעים הקשורים בזירה הפוליטית הפנימית של צרפת. הצהרתו האנטי־סובייטית איננה אלא יריית־מיבחן, המציינת את מסעו הארוך של מארשה לבנות מחדש את המיפלגה הקומוניסטית הצרפתית, ולהדיח את הסוציאליסטים ממעמדם הבכורה שלהם בתוך השמאל הצרפתי. לצורך זה חייב מארשה לנקוט עמדות עצמאיות נוכח בריית־המועצות. הדבקות במוסקווה רחתה מהמיפלגה אינטלקטואלים, אמנים, סופרים ואנשי־רוח, יצרה לה תדמית נוקשה וסגורה.

מארשה מקווה לנצל את משבר האמון, שבין השמאל הצרפתי ובין הנשיא הסוציאליסטי, פרנסוא מיטראן. סיכויי ההצלחה שלו אינם מבוטלים.

לפני שלוש שנים סברו הכל שהמיפלגה הקומוניסטית הצרפתית, באורח מסורתי מיפלגת־המונים, שיש לה גם איגודים מיקצועיים חזקים, היא כמעט מחוסלת. הסוציאליסטים של מיטראן זכו לא רק בבחירות לנשיאות, אלא גם ברוב מוחלט בפרלמנט הצרפתי. הניצחון הסוציאליסטי נחוג בצרפת ברוב־עם.

מיטראן ואנשיו שלטו במצב ביד רמה, כשהם נישאים על גלי התלהבות עממית, אחרי שנים כה רבות של שילטון שמרני, שהיה גם מושחת בימי ז'יסקאר ד'סטאן.

הבורגנות הצרפתית הגיבה בחשש גלוי, והעיתונים דיווחו על אלפי „פטריוטים" מהימין, המבריחים את כספם לחו"ל. מיטראן הודיע על שורת צווי־הלאמה, בעיקר נגד בנקים פרטיים, ועל רפורמות אחרות, מרחיקות־לכת. הקומוניסטים נשארו בקו־אליציה, כשותף זוטר, קיבלו ארבעה מישרדים לא־מרכזיים, נאלצו לקבל עשרות תכתיבים משפילים. כמעט כל אינטלקטואל צרפתי ראוי לשמו תמך במיטראן, הגם ש„סטיות" ואף „מעשי־בגידה" קטנים החלו מבצבצים פה ושם. הקומוניסטים מילאו את פיהם מים, בתמורה לכמה מישרות, בעלות אופי מינהלי־טכני.

רפורמה נעולה באירונות. בשנה האחרונה הסתיים ירח־הדבש הארוך של השמאל עם מיטראן ומיפלגתו. ענני־העשן של הרתוריקה הסוציאליסטית התפזרו. הסוציאליסטים נוקטים במדיניות כלכלית סופר־שמרנית, על גבול המוניטאריזם. המישטרה ממשיכה לנהוג במפגיני־השמאל באלימות, שוברת שביתות בכוח־הזרוע. גם התנועה האנטי־גרעינית בצרפת מפגרת אחרי התנועות הדומות באירופה, שבוייה ומתפתלת ברשת הרסנים הרבים, שנכפו על־ידי הנשיא ואנשיו על חברי המיפלגה הצעירים, שבאורח טיבעי נטו לפעולות דראמאטיות למען השלום.

גם מדיניות־החוץ של הנשיא איכזבה מאוד את תומכיו הנלהבים בעבר הקרוב. הוא מפגין עמדה פרו־אמריקאית עיקבית, והתנהגותו בעת הפלישה הישראלית ללבנון הדהימה את כל צרפת הנאורה, שראתה במילחמה של אריאל שרון מעשה תוקפנות חמור. מיטראן החל זוכה בשבחים מהעיתונות הימנית על „התנהגותו האחראית". הבורגנים הפסיקו להבריח את הונם. המצע הסוציאליסטי המרחיק־לכת, שדיבר על מהפכה מיבנית, ולא רק רפורמות, בחברה הצרפתית, נשאר נעול בארונות מרכז המיפלגה. המזכ"ל, ליונל ג'וספן, איננו קרוב למרכז ההכרעות בארמון האליזה. הפעילים הצעירים ממורמרים.

העצם היחידה שנזרקת אליהם היא עמדת הנשיא בסוגיית מרכז־אמריקה, שהיא ביקורתית כלפי ההשתוללות האמריקאית שם. מרכז־אמריקה הוא נושא פוליטי וריגשי ראשון במעלה בצרפת. הסוציאליסטים הצעירים יותר דורשים, שמיטראן יעמוד בראש הלחץ האירופי נגד פישעי רגן באיזור זה. אין כל סיכוי שהנשיא ייענה לדרישה זאת, ואפילו יועציו, בעלי העבר הראדיקאלי, חדלו לקוות שהוא אומנם יפעל.

האכזבה מהסוציאליסטים הביאה, כצפוי, לתגובה של עריקה לימין ולפופוליזם, אבל גם יצרה מצב חדש למיפלגה הקו־מוניסטית הצרפתית. פעילי המיפלגה מדווחים על פופולאריות גואה בשטח. חל גידול במיספר המצטרפים לאיגודים המיקצועיים של המיפלגה. מארשה מתחיל לצעוד, ואם הוא צריך, למטרה זאת, לתקוף את הסובייטים על בעיות של דיכוי זכויות־האדם, הוא יעשה כן.

משקיפים המכירים היטב את השמאל הצרפתי, אמרו השבוע, שבאורח אירוני, הערובה הטובה ביותר להצלחת תוכניתו של המנהיג, היא פרישתו של המזכ"ל עצמו, המזוהה עם קו נוקשה ובלתי־מושך. אבל התהליכים הפנימיים במיפלגות קומוניסטיות הם שמרניים מאוד, וקשה להאמין שפרישה של מארשה צפויה בעתיד הקרוב.

אנגליה:
האדם השני

בבריטניה נתפס השבוע מטורף, שצייר על חומות ארמון באקינגהאם סיסמות נגטות המלכה אליזבט ה־2.

השוטרים הגדהמים מצאו בתיקו של המטורף, שנמלט ממוסר סגור, תמונות ציבעוניות של ראש־ממשלת בריטניה, מרגארט תאצ'ר. האיש הסביר לשוטרים, שהוא סבור שתאצ'ר ראויה לעלות על כס־המלוכה, ולשבת בארמון באקינגאהם.

עיתונאים מרושעים באנגליה שמחו לכתוב השבוע, שיש בבר שני בני־אדם במדינה הסבורים כך.

גרמניה:
חנינה למי שמממן את המיפלגה הנכונה

עמדתה הנוקשה של ממשלת הלמוט קול נגד הפועלים השובתים במיפעלי־הפלדה ובבתי־החרושת לייצור מכוניות, לוותה, כרגיל, בנאומים פטריוטיים. הממשלה, או המישטרה, אינן מנהלות מאבק מעמדי, אלא „מצילות את הכלכלה", העומדת להתמוטט בשל התחרות היפאנית. הקינאה של הבורגנות האירופית ברכושנים היפאניים, שיש להם פועלים ממושמעים,

קאנצלר קול (ב.י.ד ושם", ינואר 84')
החוקים אינם שווים לכל נפש

ביצבצה השבוע מכל מילה, שנכתבה על השביתה בעיתונות הימנית.

בשולי הפרשה הזאת התברר לפתע, שחוקי־הברזל של הפטריוטיים הכלכלי אינם שווים לכל נפש. תוך כדי ההתמודדות האדירה עם הפועלים, שסוקרה ביסודיות על־ידי כלי־התיקשורת האירופיים, הודיע קול בפרלמנט המערב־גרמני על תוכניתו להעביר חוק מיוחד, שיעניק חנינה ל־3000 אנשי־עסקים, שהעלימו סכומי־עתק ממס־ההכנסה. מדובר בליוויית־תנים גדולים במיוחד. רבים מהם קשורים בפוליטיקה כתומכי המיפלגה השלטת, הנוצרית־דמוקרטית.

בשערוריה שפרצה בבונדסטאג, האשים ראש הסיעה הסוציאל־דמוקרטית, הנס יואכים פוגל, את ראש־הממשלה בשבירת העיקרון של שיוויון בפני החוק: „איש אינו דורש מכם להיות סוציאל־דמוקרטים או אפילו ליברלים. אבל השם דמוקרטים, ואפילו נוצרים, מחייב אתכם שלא לפגוע בעיקרון כל־כך מקודש. אם תתעקשו, לא תוכלו לבוא בטענות לשוברי־חוק אחרים, באשר הם."

נאומו הנרגש של פוגל לא הרשים במיוחד את יריביו. הם הודיעו שהחוק יעבור, אפילו אם כמה מהשותפים הליבראליים יימנעו, או יצביעו נגד. פרשנים הסבירו השבוע, שרוב המשתמטים תרמו סכומי־כסף גבוהים למיפלגה הנוצרית־דמוקרטית. קול המציא דרך ערומומית ביותר לממן את מיפלגתו על חשבון המדינה, ויש להניח שיימצאו לו מחקים, לא רק בגרמניה.